

Angyalút Csontos János:
Angyaldekameron, Magyar
 Napló Kiadó, Budapest, 2015.

Dekameront írni (pláne Boccaccio után) lehetetlen küldetés; Angyaldekameront írni hatványozottan az. Csontos Jánosnak azonban sikerült teljesítenie ezt a feladatot. Nézzük, hogyan.

Az *Angyaldekameron* száz fejezetből áll (fejezetként tízezer betűvel), így az egész regény végül pontosan egymillió betűt tesz ki. Olvasása közben világosan végigkövethetjük egy „angyal” életét a kisgyermekkortól, „az első szárnypróbálgatásoktól kezdve” az érett férfikorig, amikor már a boldog családapa, a kiteljesedett költő, publicista és szerkesztő alakja áll előttünk. Az, hogy Csontos nem bölcsész-hallgató lett egyből, hanem matematika–fizika szakos hallgató, semmiképpen sem lehetett számára „egy egész életre kiható szörnyű trauma”, éppen ellenkezőleg: későbbi – érett – alkotásainak megszerkesztettsége, pontossága, precizitása, formai szigora jó részt ennek köszönhető.

Még egy angyalra is érvényesek bizonyos szabályok – főleg, ha ez az angyal a Földre születik, földi szülők gyermekeként. Ilyen szabály az, hogy aki földi körülmények között él, annak szükségszerűen az időbe, vagy mondjuk úgy: a történelembe vetett lénynek kell lennie. Viszont azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a regény „folyamatos jelenidőben” íródott. Ahogy a szerző megindokolja: „A tálalás lényeges eleme az örök jelenidő, hiszen a múlt merő fikció.” Csontos sok mindent megőrzött ebből a jelen által meghatározott múltból. Mint írja a regényben: „Lehet, hogy egy sereg dolog már csak a te emlékezetedben telel át.” (E mondat a regény elbeszéléstechnikájának arról a jellegzetességéről tanúskodik, hogy a narrátor-hős egyes szám második személyben beszél magáról.)

Amit Csontos megőrzött, és írásművészetével élénk tár, az valójában maga a történelem. Igaz, az író történelemszemlélete erősen szubjektív. Ám egy történelem-értelmezés sosem lehet maradéktalanul objektív. Mert, ahogy írja: „Az angyalok közt is vannak pártosak.” És ez valóban így van, de ne felejtsük el: akadnak köztük pártütők is.

Az *Angyaldekameron*, amelyben természetes az időbeli cikázás, illetve az, hogy megélt és meg nem élt események váltogatják egymást, összebékíti a különböző idők valós vagy elképzelt dolgait. De nem-

csak az időt kezeli szabadon, hanem a teret is. Tudjuk jól, minden út Rómába vezet: „de mért is ne indulhatna minden út Úzvárról?” – teszi fel a kérdést (megbocsátható elfogultsággal) az író, akiről tudjuk, hogy ózdi születésű; Úzvár pedig lényegében nem más, mint Ózd.

Úzvár példája nyomán külön ki kell emelni Csontos szó- (személynév-, helységnév-, országnév-, fogalom-) csavarási eljárásait a regényben. Bizony kell némi olvasottság, sőt: felfogásbeli gyorsaság is ahhoz, hogy hozzáférhessünk az olyan üdítő szóképződmények humorához, mint amilyen a „Hunpoprespublika”. Nem ez az egyetlen vicces elem a műben: a regény fontos eleme a humor. Mintha az író ezzel a módszerrel egyszerűen elvonná az élet némely démoni szónak. Humorát jól példázza annak a bájos vendégszövegnek a felidézése is, amelyet még egy zajos gyermektáborozáskor hallott a hangszóróból az angyal-gyermek: „Naponta húszszor is felharsan, hogy egy hamvasarcú kisgyerek nem ismeri az életet.”

Rendkívül szellemes és művészi szempontból is sokrétű Csontos alkotása. Szinte egy kis filmkölteményt láthatunk magunk előtt, amikor a következőket olvassuk: „Idegen asszonyok nagy, lepényszerűen szétterülő melleire emlékszel, melyek a párolgó víz színén lebegnek a színes üvegablakok kupolázta négyzetes medencében.”

Nem szabad elfelejtenünk Csontost mint lírikust sem. De ez amúgy is merő képtelenség lenne. Főleg, mert olyan mondatokat olvashatunk a regényben, mint például: „...a másnap egyetlen elmosódó szivárványszalag, amit kétoldalt angyalok tartanak”; vagy: „próbálsz összerakni az éjszakát”; vagy végül ezt a frappáns és elegáns képet: „...ég a kivilágított Notrödám az íriszedre”.

Mintha a regényíró beérte volna a lírikust. Mintha egyenrangúvá váltak volna. És a műformák egymásba játszanak: az ebből a regényből ki-kicsapó líraiság találkozik a(z amúgy a műben is említett) „szonettromán”-nal, vagyis a szerző szonettregényével.

A regény (valamint a férfi és a költő is) végül révbe ér. Hősünk házassága boldognak mondható, a gyermekei szépen cseperednek. Az „angyal”-szerző a végén már „exangyalnak” nevezi magát, és egy Triptichonról álmodozik, amelynek első része – íme – készen is van. A címe: *Angyaldekameron*.

Jahoda Sándor

